

Özelleştirme furyası kömür madenlerine geldi çattı

Devlet enerjiden elini çekti

TBMM'nin tatile girmesinden önce çıkarılan torba yasa da yer alan enerji sektörüne ilişkin düzenlemeler, son sürat özelleştirme öngörüyor. Devlet sektörden tamamen çıkma yönünde tercih kullanıyor, bu sektörün denetimi bile özel firmalara yaptırılacak. Özelleştirme köklü kurumların ve kadroların tasfiyesini, ardından iş kazalarını yoğun olarak gündeme getirebilir.

Fatih KAYMAKÇIOĞLU
İktisatçı-Mühendis
Kamu Yönetim Uzmanı

Hatırlarsınız geçen yıl, iktidarın hazırladığı torba yasasıyla hükümete, Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi verilmiş ve buna dayanarak; altı ay boyunca bakanlıklar kurulmuş, kapatılmış, birleştirilmiş ve ayrılmıştı. Bu süreçte kamu kurumlarını baştan aşağı yeniden şekillendirildi. Bu yapıdan arda kalan çalışanların özlük haklarında büyük kayıplar bırakırken kamu yönetim ilkeleri de altüst edildi.

Kamu denetimi özelleşti

Bu yıl işi geliştiren siyasal iktidar, TBMM tatile girmeden geçirdiği torba yasasıyla; bilindiği üzere kamu hizmeti kapsamında üretilen mal ve hizmetlerin şirketlere yaptırılması yetmezmiş gibi kamu yararı olmazsa olmaz ilkesiyle gözetmesi gereken kamu denetleme hizmetinin kapsamını da sessiz sedasız özel şirketlerce yaptırılmasını meclisten geçirdi.

Siyasal iktidarının, yürürlüğe koyduğu 6353 sayılı torba yasa değişikliği ayrıntılarında;

■ Kamunun elindeki linyit sahalarının özelleştirilmesi,

■ Elektrik dağıtım şirketlerinin her türlü denetimini "Denetim Şirketleri"nden hizmet satın almak suretiyle yaptırabileceği,

■ Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketinin blok satış yöntemi uygulanmak suretiyle özelleştirilmesi,

■ Elektrik üretimi yapılan tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin "Denetim Şirketleri"nden hizmet satın alınarak yaptırılması kararları veriliyor.

Türkiye Kömür İşletmelerince işletilen ve termik santrallere kömür sağlayan linyit sahalarından, Muğla (Yatağan-Turgut, Milas-Ören), Manisa (Soma), Ankara (Beypazarı- Nallıhan), Bursa (Orhaneli, Keles), Sivas (Kangal), Bingöl (Karlıova), Konya (Ilgın), Bolu (Göynük), Çanakkale (Çan), Çorum'un (Osmancık- Dodurga) özelleştirilmesine karar verilmiştir.

Ülkemiz enerji ihtiyacının yüzde 20'si yerli linyit kaynaklarımızdan karşılanmaktadır. 11.5 milyar tonla dünya toplam linyit rezervinin yüzde 5.9'una sahip olan Türkiye, dünyada ilk 10 ülke içinde yer alıyor.

Yeni ve temiz yakma teknolojileri kullanılarak, kömürün birincil enerji arzı içinde payı gelecekte de artarak sürekliliğini koruyacağı bilinmektedir.

Linyit sahalarımız, 1979 yılında 2172

sayılı yasa ile devletleştirilmiş olup 1983 tarihinde de 2840 sayılı yasa ile devlet tarafından işletilecek madenler kapsamına alınmıştı.

Bu torba yasasıyla yeraltı kaynaklarımız hızla uluslararası tekelin eline geçebilecektir.

Stratejik bir öneme sahip olan linyit yataklarının, yapılacak özelleştirmelerle uluslararası şirketlerin tekeline terk edilecek olması nedeniyle enerjide arz güvenliğini riske sokarken dışa bağımlılığını daha da arttırmış olacağız.

İşsizliği azaltıyorlar

Bu noktada yerli enerji kaynağımız termik santrallerle birlikte linyit madenlerimizde elimizden çıkacaktır. Sonuçta enerji maliyetleri artacak ve halkımız enerjiyi daha pahalı kullanacaktır.

Mevcut kömür sahalarımızın kamu kuruluşlarınca işletilmesinde bir istihdam yaratılmakta ve işsizliğin önlenmesinde çok önemli katkılar sunmaktaydı. Özelleştirmeye birlikte yetişmiş personelin işine son verilerek, asgari ücretle yetkin olmayan yeni personel alınacak, bir yandan da taşeron kullanılarak ücretler aşağı çekilecek, sonuçta emek sömürsünü daha da artacaktır.

Bilindiği üzere tüm sektörlerde taşeronlaşma ve özelleştirme ölümlü iş kazalarını arttırmaktadır. Enerji sektöründeki bu özelleştirmeyle iş kazalarının daha da artacağını en az bizim kadar bu kararı verenler de bilmektedir. Ne yazık ki bile bile yaşanabilecek ölümler karşısında vicdanlar hiç sızlamayacak.

Yaşamsal önem taşıyan linyit sahalarımızın özelleştirme yerine devletin elinde kalması, uzman kamu kurumu ve kuruluşları tarafından işletilerek ekonomiye ka-

zandırılması, ülkemizin enerji politikası açısından daha doğru olacaktır. Ayrıca istihdam ve kalkınma ülke bazına yayılması da sağlamış olacaktır.

Doğalgaz da özelleşiyor

Gelelim torba yasasının içinden çıkan yine enerji sektörünü ilgilendiren, Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketinin blok satış yöntemi ile özelleştirilmesine karar verilmesine. Bu satıştan gelen gelirden ilk olarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılan özelleştirme giderleri düşülecek, sonra kalan tutardan; önce belediyenin doğal gaz borçları, BOTAS Genel Müdürlüğüne ödenecek, kalan para olursa Belediyenin ödemediği Hazine Garantisi altındaki kredilere yapılan ödemeler faizleri ile birlikte alınacaktır.

Burada doğalgaz bölgesel özelleştirmesi konusunda birçok

söylenecek söz varken hepsini bir kenara bırakarak bir noktaya değinmeden geçemeyeceğiz. Bu noktada Ankara Büyükşehir Belediyesi ve EGO Genel Müdürlüğü'nün BOTAS'a ve Hazine'ye olan borçlarının

ödenmesi amacıyla bu özelleştirmenin yapıyor olması kabul edilebilir bir uygulama değildir.

Bu Kararı verenler, Osmanlı Devleti'nin bu konuda

ki verdiği ödün ve sonuçlarını hiç incelememişler.

Yine bu torba yasasıyla enerji sektöründe denetim yetkisinin düzenleyici işlemlerle özel hukuk tüzel kişilerine devredilmektedir. Denetim yetkisinin özel şirketlere devredilmesi daha sonra geri dönüş dahi, bu yapı içinde, birçok yarayı içinde barındıracaktır. Bu yasa, teknik standartlara uygun olmayan yapıların yanında sigortasız ve asgari ücret altında çalışmayı birlikte gelecektir. Sonuç, ölümlü iş kazaları ve beklenen felaketler.

Oysa kamu hizmetinin; verimli, etkili ve kamuya yararlı bir biçimde yürütülmesi gerekir. Denetimi ise hukuka uygunluğu ve işlemlerin yerinde olup olmadığı yerinde incelenir. Bir kamu hizmetin, kamu veya özel sektör tarafından yapılmasına bakılmaksızın bu denetimin yapılması bir zorunluluktur.

Anayasa Mahkemesi, 5 Temmuz 2012

tarihinde 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a eklenen özel şirketlerin denetim yapma yetkisini iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kanunun 6. maddesinin ardına eklenen "Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" şeklindeki ifadelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi'nin kararından 1 gün önce TBMM'de kabul edilen bu "torba yasa" ile benzer ifadeler bir kez daha kanuna eklendi.

Anayasa Mahkemesi'nin kararını açıkladıktan sonra 9 Temmuz 2012 tarihinde TBMM'den Cumhurbaşkanlığı'na sevk edilen düzenlemenin, Cumhurbaşkanı tarafından, 2 gün içinde Anayasa Mahkemesinin bu konudaki bir karar vermesine karşın bu kanunu onaylanması kabul edilemez.

Kural tanıyan yok

Yönetmelik ile olmayınca kanun değişikliği yapılmış, bu değişikliğin de Anayasa Mahkemesi'nden dönmesi AKP'yi durduramamış torba yasası ile sonuca gidilmeye çalışılmaktadır. Gerek Danıştay'ın gerekse Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına rağmen, denetimin özelleştirilmesinde ısrar edilmesi gelecekteki kaza ve ölümlere ortak olmaktan öte bir şey değildir. Bu düzenlemenin diğer bir sonucu da elektrik tüketicilerine ek zam olarak yansıma olacağıdır.

Bu arada hiç bir denetim mekanizması kurmadan elektrik dağıtım bölgelerine ilişkin özelleştirmeler dört yıl önce başlanmış, Başkent, Meram, Sakarya, Osmangazi, Uludağ, Çoruh, Çamlıbel, Fırat ve Trakya elektrik dağıtım şirketlerinin özel sektöre devri yapılmıştır. Bu bölgelerin dört yıldır denetimi yapılmamış olması hangi kamu yönetim anlayışıyla açıklanabilir? Elektrik dağıtım bölgelerini özelleştir ve tüketicilere yansıyan yüzlerce sorun çıksın, hiç denetlemede bulunma daha da ötesi kamuya ait taşınmazlarını dahi gözetim ve denetim altında tutma. Ardından denetlemeyi, yine bu piyasadaki şirketlere yaptıracağım diye kanun çıkart, bu uygulamalar tam bir trajikomik olaydır.

Halkımıza ek maliyetler getiren bu yapı yani kamu hizmeti yapan kuruluşların özel şirketlerce denetlenmesi, kamu yönetimi ilkelerine aykırı olduğu gibi anayasaya da aykırıdır. Bu düzenlemelerden bir an önce dönülmesini bekliyoruz.